

UČITELJSKI TOVARISŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. maja 1889. l.

XXIX. leto.

M a j.

Zopet nam prihaja vesela vzpomlad. Solnce sije svetleje in gorkeje. Prikazala se je užé modra vijolica in nas razveseljuje z blagim prijetnim duhom. Škrjanec se zopet vzdiguje in se veselo prepevaje vrtí v zraku. Polja in travniki se lepo oživljajo in ozelenévajo. Drevesa brsté in užé tù pa tam cvetó in stojé v prelepi obleki. Čebele, brošči in drugi mrgolinci šumé in si hrane nabirajo po dišočem cvetji. Ptíči pojejo po vrtih in logih, in si narejajo gnezda. Vsak dan nam prinaša novih lepot. Tù pricvete in se prikaže lepa, diseča cvetica; tam prifrčí prelepo pisan metuljček, in zopet drugjé se razgrinja zelena tratica polna najlepših cvetic. Gore in doline oblačijo se v praznično, lepo oblačilo. Čez vse to pa se razpenja mílo jasno in modro nebo v neizmérnem krogu. Koga bi pač ne veselil prelepi mesec majnik in vsa krasna rajska vzpomlad? Vsa narava vstaja, vzbuja in ponovlja se ter očvrstuje. Kaj li človek bi se ne zdramil, in bi nasprotoval prelepi naravi! „Svet je lep“, rekel je moder mož, „oh, ko bi bili tudi ljudje lepi, to je pošteni in dobri!“ Pošteni in dobri ljudje prihajajo iz dobrih, poštenih družin in iz dobrih, pravih šol. Naj višji namen vsaki šoli je, da mladini vcepi in ohrani čednostno in pobožno srce. Dandanes se v šoli mnogo, mnogo učí, pa spoznati moramo, da vse učenje v šoli je le polovičarsko, ako z učenjem ne združujemo tudi dobre, krščauske vzgoje. Nada, cvet in moč vsaki domovini je dobra vzgoja nežne mladine. Bolje ko se družine in šole prizadevajo, da mladino lepo vzrejajo in jo hudobnih in pohujšljivih vzgledov in vplivov varujejo, bolje bode v domovini, v ožji in širji, cvetela moč in splošno blagostanje. Naše šole naj bodo delavnice pravega duha ter središče pravega značaja in trdna podstava vsem krepostim v življenji. Vsa šolska vzgoja naj bode zares, v resnici versko-nravna, in vesela, rajska vzpomlad bode prihajala v mílo domovino našo. Bog daj!

Domača vzgoja.

Píše Jakob Dimnik.

(Dalje.)

Prav tako radi strežejo otroci tudi svojim starišem. Ko pride oče domov, hitro mu teče nasproti mali sinček, ga pozdravi, mu vzame palico in klobuk ter nese vsako na svoj prostor. Kateremu očetu se pač kaj takega ne dopade? Otroci naj se tedaj le va-

dijo, da lehka opravila sami zvršujejo; za vsako najmanjše delo pa se jim moramo zahvaliti ter jim kazati, da smo zadovoljni. Otroka zelo veseli, če vidi, da užé more starišem kaj pomagati in zraven se pa še naučí, da se moramo vsakateremu za storjeno delo primerno zahvaliti; če pa n. pr., otrok kako delo napačno zvrši, kar se čestokrat pripeti, se mu pa ne smemo smejati ali ga še celó karati; če se n. pr. njegovemu govorjenju smejemo, se bode bal potem odkritosrčno govoriti; če pa njegovo delo zaničujemo, izgubi veselje do dela. Tudi poslom ne smemo dovoljevati, da bi otroke dražili in jezili, ker s tem zaseje se prva britkost — prvo zló v otrokovo srce. —

3. Čut pobožnosti.

Vsak človek potrebuje, če hoče biti srečen in koristen član človeštva, zdravega telesa, duše in nrvnosti; prav tako mora vsak človek verovati v Boga in v večnost.

Mati je užé po naravi prva vzbuditeljica in rejenka verskega, pobožnega čuta v svojem otroku, in kjer se ta čut ni v nežni mladosti vsejal v otrokovo srce, se tudi težko v šoli in v poznejšem življenju vseje, in kjer bolezní in druge nesreče seme verskega čuta v srce vsadé, pade navadno na puščobna, od trpljenja razorana tla.

Mati je torej vidljiva namestnica božja svojemu otroku. Blagor otroku, če je materino srce napolnjeno s pravim pobožnim duhom, če v njenem srci prebiva Bog in če mati razumi svojo sveto dolžnost, da pri otroku vzbuja in ohranja misel na Boga! Potem takem je tudi poznejša vzgoja bolj lahka, ker se otrok svojega notranjega sodnika bolj bojí, kakor pa kazni; to se pa zgodí, če se otrok zavéda o Bogu. — Materi pa ni treba otroku kalí k temu še le umetno vcepiti, ker je užé prvotno v otroški duši ter se vzbudí v prirojeni ljubezni in čutu naklonjenosti materine; zaduší se pa brez gojitve. Le s pomočjo vzgoje — versko-nrvne vzgoje — izpremení se prvotni kal zavednosti do Boga v cvetko popolno nrvne vzgoje, koja ne prešine edino le srca z nagonom resnice in pokorščine, marveč razširi tudi ves duševni razvoj otrokov. Kako lepo, kako vzvišeno mesto ima tù mati kot posredovalka mej otrokom in Bogom!

Umé se sevéda samo ob sebi, da pri malem otroku ne smemo in tudi ne moremo o taki nabožnosti govoriti, kakeršna se zahteva pri odraslem človeku, ker mali otrok nima, niti nrvnosti, niti značaja. Vse, kar more otrok o pobožnem čutu pokazati, je ljubezen, spoštovanje in pokorščina do starišev, vidljivih namestnikov božjih, kojim edino je odprta otroška duša. Kako bi se zahtevalo, da bi si otrok predstavljal nevidljivo bitje in lastnosti božje, ker je zmožen samo vidne nazore umeti! Vse, kar otrok o Bogu zvé, mora stvarno pred sabo imeti; ljubezen, dobrotá, modrost, pravičnost, vsegavednost, vsegapičujočnost mora spoznati iz posameznih prikazní, dogodkov, dejanj i. t. d. Tak otrok ljubi Boga kot stvarnika vseh prikazní, se ga veselí, posluša s spoštovanjem in pobožnostjo njegovo ime, sklepa roki po vzgledu materinem, se ozira k nebu ter moli tudi užé kako kratko molitvico; — ne smemo pa misliti, da zraven mali otrok tudi misli in čuti, kakor mati njegova; v resnici zna otrok le tedàj moliti, ko Bog nič več odzvonaj nanj ne vpliva, ampak kadar se vzbudí v njegovem srci; to se pa zgodí tedàj, ko se otrok zavé nrvnega trenutka, ko zna ločiti pravo od nepravlega ter spozná svojo dolžnost in odvisnost ne le od starišev, ampak tudi od nekega višjega bitja, ki gospoduje tudi čez stariše — od Boga.

Nikdar naj se pa mati pri vzbujenju verskega, pobožnega čuta ne prenagli, ker otrok ne more takoj vsega zapopasti, in zato izcimi se iz takega prenagljenja mesto prave pobožnosti le navidezna pobožnost — hinavščina; zato ni treba nikdar prej otrók v cerkev voditi, dokler ne poznajo cerkvenih obredov, ker sicer se otroci dolgočasijo v cerkvi. Mlačnost do vere izvira čestokrat iz tega, če otroka prezgodaj v cerkev silimo.

Torej ne precej, ko otrok komaj dobro shodi, užé s cerkvijo v njem verski čut buditi; to je pretežko, saj je družih prilik na izber. Če nastane vihar, se bliska ali grmi, imenuj pred otrokom božje ime n. pr.: „Bog nas varuj!“ — „sv. križ božji!“ i. t. d.; zvečer pokaži mu zvezde na nebu in občuduj božjo vsemogočnost; če je kdo v hiši bolan, prosi z otrokom „ljubega Boga“ za bolnikovo zdravje; če se otrok čuti posebno vselega in izvanredno srečnega, zahtevaj od njega, da se Bogu zahvali za to srečo; če se ti zlaže ali boji resnice povedati, spomni ga na vsegavednost in vsegapričujočnost božjo; rudečica ga bode oblila in bode takoj resnico povedal. Na ta način vzbudi se v otroku vest — in ta naj bode prva cerkev njegova. — Še celó včasih brez premisleka izgovorjene besede, kakor: „Jezus Marija!“ — „Hvala Bogu!“ — „Bog daj!“ — „Bog pomagaj!“ — „Bog obvaruj!“ i. t. d. vzbujajo v otroku čut pobožnosti, le če se prepogosto in nepotrebno ne izgovarjajo.

Varovati se moramo tudi, da ne vzgojimo otroka preveč versko-mehkočutnega; ne smemo mu vcepjevati nenravnega strahú pred Bogom, ampak opisati mu moramo Boga kot najboljšega očeta, ker spoštovanje do Boga izrasti mora iz prave ljubezni do njega, ne pa iz nekega strahú. Zato morajo pa stariši Boga v resnici spoštovati; vsi poskusi, v otroku pobožni čut vzbuditi, so zaman, če stariši ali pa drugi ljudje v hiši ne govorijo spoštljivo o Bogu — o veri. Kadar otrok moli, naj ga nikdo ne moti, moliti pa mora vsako jutro in zvečer, pred jedjo in po jedi; do 7. ali 8. leta naj moli oče pri mizi, in pozneje naj pa to molitev opravljajo otroci. Nikdar pa ne sme molitev pred jedjo in po jedi izostati, če so tuji gosti pri mizi; otrok takoj spozná, da se stariši sramujejo v pričo tujih ljudi moliti in potem izgubi veselje do molitve. Kadar gre otrok v cerkev, naj gre vedno s stariši, da mu z lastnim vzgledom kažejo, kako naj se véde v cerkvi. Večje otroke moramo navaditi, da hodijo redno k vsaki službi božji.

Slednjič je važno pri vzbuditvi pobožnega čuta tudi to, kar je povedal sv. Frančišek Sal. neki materi, katera se mu je pritoževala, da se njen sin noče poboljšati — ne mara biti pobožen, čeravno mu toliko govori o Bogu. Svetnik reče ženi: „Mesto z otrokom govoriti o Bogu, je tudi še večkrat treba z Bogom govoriti o otrocih“. Pač res, s srčno molitvijo si morajo vzgojitelji izprositi za svoje delo blagoslova božjega; samo govorjenje in moralizovanje še ne zadostuje. Tudi pri vzgoji veljá:

„Ker prazno je delo
Brez sreče z nebes!“

4. Pokorščina.

Točna pokorščina je prva in najvažnejša podloga vsej vzgoji. Vsi otroci, zdravi in bolni, morajo svoje stariše na prvo besedo ubogati, ker ubogljivost je podloga pravnosti. Pokorščina pri otrocih vzbuja se sama po sebi, če otroci stariše, posebno matere ljubijo in iz ljubezni spoštujejo. Otrok mora duševni in nravni presodek svojih starišev čutiti, potem dá se pri svojem početji od lastnega čustva nagniti ter si prizadeva, da s svojim ravnanjem dopada roditeljem svojim. Če pa napravi otrok pri svojem početji malo napako, mu jo moramo spregledati.

Žalostno je, če si morajo stariši pokorščine pri svojih otrocih izprositi s prijaznimi, priliznjenimi besedami, obljubami ali še celó s sladčicami; žalostno je tudi, če si morajo roditelji pokorščino prisiliti s tem, da imajo skoraj vedno palico v rokah. Na ta način postane otroško srce trdovratno, stariši pa izgubé pri otroku veljavo in ljubezen.

Otroka privaditi na to, da na prvo besedo uboga, ni prav za prav nič težko, a vendar čujemo dan na dan tožiti, da so dandanes otroci neubogljivi; dognano je pa, da ravno tisti, ki naj več tožijo o neubogljivosti otrok, so čestokrat sami krivi pri tem.

Matere, tete, varuhinje rade tožijo, kako so otroci trmoglavji, a očetje in učitelji pa iste otroke le hvalijo. Iz tega se razvidi, da ima nepokorščina vzrok le v napačni vzgoji. Mnogo, mnogo je tudi takih mater, ki neubogljivemu otroku z očetom žugajo, n. pr.: „Le počakaj, ko oče domov pridejo, bodeš užé dobil, kar ti gre“; ali pa: „Sedaj grem pa po očeta“ i. t. d. Nobenemu pametnemu očetu ne more biti ljubo, da bi bil otrokom svojim strašilo. Sploh je to zelo slabo znamenje vzgojiteljevo, če mora pri tem tuje pomoči iskati. Otroci kmalu zapazijo tako senčno stran vzgojiteljevo in jo umno uporabljajo. (Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

Kranjsko je lepo.

(Kratkočasnica str. 266).

Samec.
Ni mi znano laško,
Nemško in slovensko;
Kranjsko je lepo!

Zbor.

Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.

Mešano kerčmarsko —
To je pan-šušmarsko;
Kranjsko je lepo!

Zb.

Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.

Je koroško moško,
Miljeno je štirsko;
Kranjsko je lepo!

Zb.

Sej je vse to kranjsko;
Kranjsko je lepo!

2. Zb.

Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.

Češko mi je težko,
Čversto je hervaško;
Kranjsko je lepo!

Zb.

To je vse pol kranjsko;
Kranjsko je lepo!

2. Zb.

Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.

Poljsko je gosposko,
Rusovsko modrovsko;
Kranjsko je lepo!

Zb.

To je vse skor kranjsko;
Kranjsko je lepo!

S.

Čisto, lično kranjsko —
To je res slovensko;
Kranjsko je lepo!

Zb.

Kranjsko je lepo;
Pa je res lepo!!

Božična za otročiče.

(str. 285)

1. Otroci, veselje Necoj se glasi: Se spolnijo želje, Se Ježčik rodi	2. Že angelček poje, Pastirci gredó, Darove mu svoje Že kralji nesó.	3. Tudi mi pristopimo, Le pejte z menoj! To Dete molimo Ponižno necoj.	4. Bo Detice zalo Nebeških darov Prav rado nam dalo, Če mol'mo ga prav.
5. Že glorijsko čujem, Pa vse je svetló, Že vidit' zdihujem To Dete lepó.	6. O Ježušek dragi, Pred tabo klečim, V ljubezni preblagi Tvoj biti želim.	7. Očesce premilo Oberni namé; Daj, de te ljubilo Bo moje sercé.	8. Serce in čutilo Ponudim ti v dar, Daj, de te žalilo Ne bode nikdar.

V nevezani besedi je v pričujočem letniku pisal p. Kako matere, rednice, pesterne otroke jezicati učijo (str. 3). Zvezdice vodnice zastran mladega slovenskega slovstva (str. 12). Zavernjenje „Pressi“ pa „Triesterci“ zaradi spisa v Danici: Katoliško duhovstvo in narodnost, kjer proti koncu piše Jeran: